

535
Д 70

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОВІТРЯНИХ СИЛ імені ІВАНА КОЖЕДУБА

ДОСЛІДЖЕННЯ
ЯВИЩА ДИФРАКЦІЇ СВІТЛА
ЗА ДОПОМОГОЮ ЛАЗЕРА

Методичні вказівки
до виконання лабораторної роботи № 66

Харків
2018

535
470

МІНІСТЕРСТВО ОБОРОНИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОВІТРЯНИХ СИЛ імені ІВАНА КОЖЕДУБА

ДОСЛІДЖЕННЯ
ЯВИЩА ДИФРАКЦІЇ СВІТЛА
ЗА ДОПОМОГОЮ ЛАЗЕРА

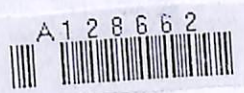
Методичні вказівки
до виконання лабораторної роботи № 66

Укладачі: В. Ю. Вдовьонков, С. Є. Кальний, Н. В. Слабунова

БІБЛІОТЕКА ХУПС

№ 130938/001

НАВЧАЛЬНИЙ ФОНД

Харків
2018

УДК 537.31(076)
Д23

*Рекомендовано до друку вченою радою
Харківського національного університету
Повітряних Сил (протокол № 9 від 29.06. 2017 р.)*

Рецензент: В. Є. КУДРЯШОВ, канд. техн. наук, доцент (ХНУПС)
О. О. КОПИЛОВ, канд. техн. наук, с.н.с (ХНУПС)

Д23 Дослідження явища дифракції світла за допомогою лазера:
метод. вказівки до виконання лабораторної роботи № 66 / уклад. :
В. Ю. Вдовьонков та ін. – Х. : ХНУПС, 2018. – 12 с.

Методичні вказівки до виконання лабораторної роботи “Дослідження явища дифракції світла за допомогою лазера” з теми “Колівання, хвилі та хвильові явища” курсу фізики, який викладається в ХНУПС, включають у себе: перелік приладів, обладнання і матеріалів, короткі теоретичні відомості, опис лабораторної роботи, завдання та порядок виконання роботи, а також контрольні питання. Призначені для курсантів і студентів усіх спеціальностей університету.

УДК 537.31(076)

Навчальне видання

ДОСЛІДЖЕННЯ ЯВИЩА ДИФРАКЦІЇ СВІТЛА ЗА ДОПОМОГОЮ ЛАЗЕРА

Методичні вказівки до виконання лабораторної роботи № 66

Укладачі: Вдовьонков Володимир Юрійович, Кальний Сергій Євгенович,
Слабунова Наталія Вадимівна

Редактор *Х. Є. Дрозд*
Технічний редактор *Т. В. Василенко*
Коректор *Н. К. Гур'єва*
Комп'ютерне верстання *С. О. Слабунова*

Підп. до друку *31.12.2018*. Формат 60 × 84 / 16. Папір офсетний.
Гарнітура “Times New Roman”. Друк ризографічний. Ум. друк. арк. 0,70.
Тираж 100 пр. Зам. № *1/548-18*

Видавець і виготовлювач
Харківський національний університет Повітряних Сил
61023, м. Харків – 23, вул. Сумська, 77/79
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 5370 від 30.06.2017

© Вдовьонков В. Ю., Кальний С. Є., Слабунова Н. В., 2018
© Харківський національний університет
Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 2018

Лабораторна робота № 66

ДОСЛІДЖЕННЯ ЯВИЩА ДИФРАКЦІЇ СВІТЛА ЗА ДОПОМОГОЮ ЛАЗЕРА

Прилади та приладдя

- 1) гелієво-неоновий лазер;
- 2) оптична лава;
- 3) екран;
- 4) дифракційна решітка;
- 5) щілина з регульованою шириною.

Мета роботи: дослідити явище дифракції світла на дифракційній решітці та щілині; визначити довжину хвилі світла і ширину щілини.

Короткі теоретичні відомості

Дифракцією називається відхилення поведінки світла від законів геометричної оптики, зокрема, огинання світловими хвилями перешкод і країв щілин. Дифракція стає особливо інтенсивною, коли лінійні розміри перешкод сумірні з довжиною хвилі λ .

Дифракція на щілині. Якщо світло проходить через щілину, ширина якої набагато більша за довжину хвилі, частина світлового потоку, що вирізається щілиною, буде рухатися не відхиляючись від початкового напрямку. У цьому випадку спостерігається слабка дифракція у вигляді нечіткої "розмитої" межі між світлом і тінню.

Якщо зменшувати ширину щілини, то хвилі почнуть суттєво огинати її краї й поширюватися не тільки в початковому, але і в бокових напрямках. При цьому на екрані спостерігається складна картина чергування темних та світлих смуг – максимумів і мінімумів дифракції.

Розглянемо нормальне падіння плоскої хвилі довжиною λ на щілину шириною a і визначимо положення дифракційних максимумів і мінімумів. Відповідно до принципу Гюйгенса – Френеля всі точки в межах щілини можна розглядати як джерела вторинних сферичних хвиль, що мають однакову фазу і когерентні між собою. На віддаленому екрані (або у фокальній площині лінзи) (рис. 1) відбувається інтерференція вторинних хвиль і залежно від відстаней, які вони проходять, у певних точках екрана спостерігається або їхнє взаємне підсилення або взаємне ослаблення.

Скористаємося методом зон Френеля. Для цього розіб'ємо щілину на зони Френеля так, щоб промені від двох сусідніх зон приходили в точку спостереження P у *протифазі*, тобто мали різницю ходу $\lambda/2$ (рис. 1). У цьому випадку хвилі від сусідніх зон Френеля взаємно послаблюють одна